

Szeretném még elmondani, hogy a Fővárosi Szabó Ervin könyvtár ma Heves megye városi könyvtárait patronálja. A végzett munkáról néhány szóban megemlékezem, a példák jól rávilágítanak a patronáló munkára. Egerben a városi könyvtár a körzeti könyvtár szomszédságában működik, a körzeti könyvtárosok közvetlenül segítik a városi könyvtárosokat. A könyvtár a különböző klerikális egyletektől örökölt könyveket, ezeket a könyvtáros alaposan átnézte, a kéteseket együtt vizsgáltuk át. A régi városi könyvtár anyagából együttes munkával kiválasztottuk a használható műveket. Az olvasók aránylag kevés ismeretterjesztő művet kölcsönöztek, a Fővárosi Könyvtár tapasztalatai alapján megbeszéltük, hogyan lehet velük megkedveltetni az ismeretterjesztő művek olvasását. Jó a könyvtár propagandája, a hangos h iradót, a helyi sajtót, az üzem- és iskolalátogatásokat felhasználja a könyvtáros az olvasótoborzásra. Erről beszámoltam a gyöngyösvárosi könyvtárosnak. Gyöngyösön egyébként a kölcsönzés mellett történő leltározást, katalógizálást ismertettem, a sztálinvárosi tapasztalatok alapján. Együttesen írtuk össze a rendelendő folyóiratokat. Mintákat vittem mindegyik könyvtárba jól bevált választólapjainkból. Javaslatomra meghosszabbították a nyitvatartási időt. Hatvanban a tanács nem oldotta meg a könyvtáros személyének kérdését, felhívtam a népművelési előadó figyelmét az ügy fontosságára. Természetesen maradtak megoldatlan kérdések. Ezekről a patronáló a Minisztériumban számol be. Ilyen az egységes nyomtatványok, a szakozás, Egerben a helyiség kérdése.

A tapasztalatok alapján szükséges és hasznos lenne, hogy a patronálási munkát kiterjesszük nagyobb üzemi és tömegszervezeti könyvtárak munkájára is.

Marót Miklós

Műszaki könyveinkről

A jó műszaki könyvek hatalmas fegyvert jelentenek szakmunkásaink, műszaki kádereink nevelésében. Az öt éves tervben előttünk álló feladatok minden területen új kérdéseket vetnek fel, szakembereink számára sokszor szokatlan kérdéseket, melyek megoldása megköveteli állandó szakmai fejlődésüket. A szakmai színvonal emelésének legdöntőbb eszköze műszaki embereinknek a régi rendszerben kielégítetlenül maradt vágya, a jó magyarnyelvű szakkönyv.

Ismeretes, hogy a magyar műszaki szakirodalom megteremtése terén hatalmas eredményeket értünk el. Tudományos és műszaki könyvkiadásunk fejlődését jellemzi, hogy míg a Tudományos Akadémia 1930 és 1945 között 159 könyvet adott ki, összesen 238.000 példányban, addig 1951-ben ugyancsak a Tudományos Akadémia Kiadója 147 munkát jelentetett meg 269.700 példányban. Egy év alatt tehát nagyobb példányszámban majdnem annyi tudományos könyv került az olvasókhoz, mint a kapitalizmus utolsó 15 esztendejében. Műszaki könyvkiadásunk növekedését mutatja, hogy 1936—37 és 38-ban Magyarországon összesen 82 műszaki könyv, 1949-ben mintegy 200, 1951-ben több, mint 500 műszaki könyv jelent meg, 1952-re pedig 800 műszaki könyv szerepel a könyvkiadási tervekben. Eredményeink túlnyomórészt a Szovjetunió műszaki és tudományos támogatásával, a szovjet műszaki irodalom nyomán jöttek létre, de megállapítható, hogy ehhez a magyar szakírók viszonylag keveset adtak hozzá. A hatalmas mennyiségű növekedés mögött elmaradás tapasztalható a kiadás tervszerűsége és a könyvek minősége tekintetében. Műszaki könyvkiadásunk ma sem képes teljes mértékben kielégíteni ipari fejlődésünk követelményeit, aminek gyakran az az oka, hogy a könyvek nem jutnak el azokhoz a szakemberekhez, akiknek arra elsősorban szükségük van.

Ezek a körülmények késztették a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségét arra, hogy megbeszélésre hívja össze a tudományos élet vezetőit, az üzemek műszaki dolgozóit és a könyvek kiadásával, terjesztésével foglalkozó szervezeteket. Az eredmények mellett hiányosságként állapította meg az ankét, hogy műszaki könyvkiadásunk még mindig nem eléggé igazodik a népgazdaság szük-

ségleteihez, a könyvkiadási tervek elkészítésében nem vesznek részt eléggé a műszakiak széles rétegei. A tervezésnél ma is nagyrészt abból indulnak ki, hogy milyen szovjet könyvek állnak jelenleg rendelkezésünkre, illetve milyen szakíró gárdával rendelkezünk. Jóllehet a fenti körülmények rendkívül fontosak, azonban nem képezhetik kizárólagos alapját a műszaki könyvkiadási terveknek. Ebből származik például, hogy lefordítottak olyan régebbi kiadású szovjet könyveket, amelyeknél sokkal korszerűbbek is megjelentek már a Szovjetunióban, vagy pedig olyan könyvek kerültek kiadásra, amelyekben ismertetett módszerek, eljárások megvalósítására még hosszú ideig nem kerülhet sor. Ahhoz, hogy a műszaki könyvkiadás tervszerűségét fokozzuk, az ipar és tudomány jelenlegi és távlati szükségleteiből kiindulva több évre előre kell tervezni és ebben a műszaki dolgozók széles rétegeinek, a tudományos egyesületeknek segítségére kell támaszkodni. A tervek végrehajtása során nagyobb figyelmet kell fordítani a könyvek olvasóinak véleményére, javaslataira, kritikájára. Ebben a munkában hatalmas szerep vár az üzemi könyvtárosokra, akiknek foglalkozniuk kell a könyvek olvasásának megszervezésén túl azzal is, hogy az olvasók véleményét, bírálatát felszínre hozzák és ezzel segítséget nyújtsanak a könyvek szerzőinek.

Rákosi elvtárs Pártunk II. Kongresszusán megállapította: „Most kezdünk ráterni, hogy a tapasztalatoknak azt a mérhetetlen tárházát, amely a szovjet szakirodalomban van lefektetve, a mi szocialista építésünk számára hozzáférhetővé és felhasználhatóvá tegyük.” Rendkívül megnövekedett a szovjet könyvek, fordítások iránti kereslet az utóbbi években, azonban a fordítások szakszerűsége, nyelvezete és általában a minősége közel sem kielégítő. Ez gyakran nehezíti a szovjet műszaki és tudományos eredmények átvételét, sőt sokszor helytelen képet ad a szovjet technikáról. A bajok túlnyomórészt a fordítók technikai ismereteinek hiányából és a mérnökök nyelvi nehézségeiből származnak. Fokozott gondot kell fordítani mérnökeink és technikusaink orosz nyelvtanulására, mert bármilyen nagy tömegben fordítjuk le a szovjet könyveket, semmiképpen sem pótolhatjuk az orosz nyelv tudását. A szakterületek annyira szétágazók, a szovjet irodalom annyira gazdag, hogy olyan mértékben sohasem fogunk tudni fordításokat kibocsátani, mint azt a műszaki feladatok megkövetelik. Megállapította az ankét azt is, hogy minél nagyobb számban kell megjelentetni olyan alapvető szovjet munkákat, mint a Gépipari Tudományos Egyesület segítségével megjelenő Gépipari Enciklopédia. Foglalkoznunk kell továbbá eredeti szovjet munkák alapján a magyar viszonyoknak megfelelő műszaki könyvek megírásával is.

A szovjet könyvek felhasználásánál gyakran találkozunk azzal a nehézséggel, hogy az érdeklődők nem ismerik a nyelvet és a könyvcímek után nehezen tudnak tájékozódni az irodalomban. Szükséges az olvasók munkáját megkönnyíteni azzal is, hogy a szovjet könyvek tartalomjegyzékei, annotációi lefordításra kerüljenek, hasonlóképpen, mint ahogy ezt a MTESz Szovjet Műszaki Könyvtára megkezdte.

A műszaki könyvkiadás tervszerűségének, a műszaki könyvek színvonalának javításán túl legfontosabb feladatunk, hogy a műszaki könyvek propagandájának, terjesztésének munkáját megjavítsuk és ezen keresztül biztosítsuk, hogy a könyvek eljussanak azokhoz, akiknek azokat fel kell használniuk. Az ankét behatóan foglalkozott a műszaki könyvpropaganda, könyvterjesztés kérdéseivel. Megállapította, hogy könyvterjesztésünknek ma már a könyvek eladása nem jelent nehézséget. Ma a könyvterjesztésnek, illetve könyvpropagandának az a legfontosabb feladata, hogy minden könyv ahhoz az olvasóréteghez jusson el, amelynek erre legnagyobb szüksége van.

A könyvpropaganda értelemszerűen két részre osztható: a meglévő, már rendelkezésünkre álló műszaki könyvek propagandájára és a kiadásra tervbevett könyvek propagandájára.

Gondoskodni kell arról, hogy az új könyvek megjelenéséről tudomást szerezzenek azok a dolgozók, akik számára elsősorban hasznos a megjelenő könyv és biztosítani kell, hogy el is jussanak a könyvek az érdeklődőkhöz.

E célnak elérése érdekében az ankét az alábbi módszereket javasolta:

1. Azokba az üzemekbe, ahol nincs külön szakkönyvtár, a tömegszervezetek segítségével az üzemi könyvtárosok mellé társadalmi munkában műszaki szakkönyvtárosokat kell kijelölni, akiknek feladata figyelemmel kísérni az üzem munkáját érintő szakkönyvek megjelenését és rendszeresen foglalkozni a műszaki könyvek propagandájával.

2. Új műszaki könyvek megjelenése előtt szükséges, hogy a kiadóvállalatok tájékoztassák az üzemeket a könyvek címén túl azok témájáról is, arról, hogy mennyiben segítheti elő az üzem termelő munkáját, műszaki feladatait a szóbanforgó könyv.

3. Még az új könyv megjelenése előtt megfelelő színvonalú ismertetés alapján foglalkozzék a könyvvel a *Könyvbarát*, a szaklapok, egyéb folyóiratok, Újítók Lapja, üzemi és szakszervezeti lapok és a lehetőséghez képest a napilapok, valamint a rádió is. Használjuk fel erre a célra az üzemrészleg faliújságjait. Így műszaki értelmiségünk, élenjáró szakmunkásaink, újítóink, sztahanovistáink tudomást szerezhetnek az őket érdeklő új könyvekről már megjelenésük előtt.

Ezzel a szervező- és propagandamunkával lehetővé válik, hogy áttérjünk az előjegyzéses vásárlás módszerére a Szovjetunió példája nyomán, ezzel sok segítséget nyújtunk a kiadással és könyvterjesztéssel foglalkozó szervezeteknek és egyben biztosítjuk, hogy a könyv valóban a legmegfelelőbb helyre kerül.

Meglévő műszaki könyveink fokozott felhasználása terén is számos tennivaló van. Ezek közül a legfontosabbak:

1. Jó szakkatalógusok, amelyekben a különböző kiadók kiadványai együttesen megtalálhatók.

2. Jó könyvdokumentáció kiépítése. Ez túlnyomórészt a könyvtárak feladata, különösen az üzemi könyvtáraké.

3. Kiemelkedő műszaki könyveink ismertetésére, megvitatására ankétokat kell rendezni, mint pl. a Bányász-Kohász Egyesület által rendezett Geleji: Kohógéptan című könyv ankétja, amely a könyvpropagandán túl jelentős segítséget nyújtott a könyv írójának, Geleji professzornak.

4. Meg kell szervezni a könyvtárak közötti együttműködést, hogy az érdeklődők a nehezen hozzáférhető szakkönyvekhez is hozzájuthassanak.

5. Gondot kell fordítani mindenütt a könyvtárak anyagának feldolgozására, decimálására és arra, hogy a könyvtárak megjelöljék, milyen színvonalú olvasó számára szó' a könyv (szakmunkás, technikus, mérnök, stb.).

6. Nagyobb figyelmet kell fordítani szakképzett könyvtárosok képzésének kérdésére.

7. Gyakrabban kell műszaki könyvkiállításokat rendezni a fővárosban és vidéken, esetleg vándorkiállítások formájában.

Szeretnénk, ha erre a cikke minél több üzemi könyvtáros válaszolna és válaszukban segítséget nyújtanának a műszaki könyvkiadás továbbfejlesztéséhez és ahhoz, hogy szorosabbra fűzzük a műszaki dolgozóknak az üzemi könyvtárosokkal való kapcsolatát.

Piukovich Sándor